

SANA (HN)-03

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - II

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - III

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks : 10

1. Define and illustrate any one of the following : 5
निदर्शना, प्रतिवस्तूपमा ।
2. Name and explain the figures of speech in any one of the following verses : 5
  - a) मधुरः सुधावदधरः पल्लवतुल्योऽतिपेलवः पाणिः ।
चकितमृगलोचनाभ्यां सदृशी च चपले लोचने तस्याः ॥
  - b) पद्मोदयदिनाधीशः सदागतिसमीरणः ।
भूभृदावलिदम्भोलिरेक एव भवान् भुवि ॥

UNIT - II

Marks : 35

3. 'तावद्भा भारवेर्भाति यावन्माघस्य नोदयः'
Justify this remark with apt quotations from your text. 12

OR

Describe the methods adopted by Duryodhana in respect of administration, as revealed by Vanecara in his speech.

SUB-B.A. (HN)-SANA-6028

[Turn over

4. Translate into Bengali or English any two of the following :

2 × 5 = 10

- a) क्रियासु युक्तैर्नृप ! चारचक्षुषो
न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।
अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥
- b) प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति
प्रशासदावारिधिमण्डलं भुवः ।
स चिन्तयत्येव भियस्त्वदेष्यती -
रहो दुरन्ता बलवद्विरोधिता ॥
- c) कृतारिषड्वर्गजयेन मानवी -
मगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना ।
विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्दिग्णा
वितन्यते तेन नयेन पौरुषम् ॥
- d) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितात्र यः संश्रृणुते स किंप्रभुः ।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः ॥

5. Explain in Sanskrit on any one of the following :

8

- a) सखीनिव प्रीतियुजोऽनुजीविनः
समानमानान् सुहृदश्च बन्धुभिः ।
स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः
कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम् ॥
- b) कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृता -
दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः ।
तवाभिधानाद् व्यथते नताननः
सुदुःसहान्मन्त्रपदादिवोऽगः ॥

6. a) Name and expound the Samāsa in चारचक्षुषः in 4 (a) or किंसखा in 4 (d). 2
 b) Account for the case-ending in नयेन in 4 (c) or साधु in 5 (a). 2
 c) Derive दर्शयते in 5 (a) or विभज्य in 4 (c). 1

UNIT - III

Marks : 35

7. Delineate the character of King Dilīpa as found in the Canto-I of Raghuvamśa. 12

OR

Mention the characteristics of Mahākāvya. Adjudge whether the Raghuvamśa is a Mahākāvya or not.

8. Translate into Bengali or English any two of the following verses : 2 × 5 = 10

- a) मन्दः कवियशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम् ।
 प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्वाहुरिव वामनः ॥
- b) रघूणामन्वयं वक्ष्ये तनुवाग्बिभवोऽपि सन् ।
 तद्गुणैः कर्णमागत्य चापलाय प्रणोदितः ॥
- c) व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः ।
 आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥
- d) अनाकृष्टस्य विषयैर्विद्यानां पारदृश्वनः ।
 तस्य धर्मरतेरासीद् वृद्धत्वं जरसा विना ॥

9. Explain in Sanskrit on any one of the following : 8

- a) तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्तिहेतवः ।
 हेमः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकाऽपि वा ॥
- b) आकारसदृशप्रज्ञः प्रज्ञया सदृशागमः ।
 आगमैः सदृशारम्भः आरम्भसदृशोदयः ॥

10. a) Name and expound the Samāsa in उद्गाहुः in 8 (a) or वृषस्कन्धः in 8 (c). 2
 b) Account for the case-ending in चापलाय in 8 (b) or प्रज्ञया in 9 (b). 2
 c) Derive उपहास्यताम् in 8 (a) or संलक्ष्यते in 9 (a). 1

UNIT - IV

Marks : 20

11. Discuss the merits and demerits of Māgha as a poet. 9

OR

Narrate the speech of Nārada as you find in Canto I of the Sishupālābadha.

12. i) Translate into Bengali or English any one of the following verses : 4
 a) महामहानीलशिलारुचः पुरो निषेदिवान् कंसकृषः स विष्टरे ।
 श्रितोदयाद्रेरभिसायमुच्चकैरचूचुरच्चन्द्रमसोऽभिरामताम् ॥
 b) हरत्यघं सम्प्रति हेतुरैष्यतः शुभस्य पूर्वाचरितैः कृतं शुभैः ।
 शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम् ॥

OR

- ii) Write short note on वीणा and हिरण्यकशिपुः । 2 + 2

OR

- iii) a) Name and expound the samāsa in कंसकृषः in 12 i (a) or पूर्वाचरितैः in 12 i (b) 2
 b) Account for the case-ending in विष्टरे in 12 i (a) or शुभैः in 12 i (b). 1
 c) Derive निषेदिवान् in 12 i (a) or योग्यताम् in 12 i (b). 1
 13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses : 7

- a) नवानधोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूरपरागपाण्डवम् ।
 क्षणं क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृत्तिना स्फुटोपमं भूतिसितेन शम्भुना ॥
 b) तापेन वर्षाः शरदा हिमागमो वसन्तलक्ष्म्या शिशिरः समेत्य च ।
 प्रसूनक्लृप्तिं दधतः सदत्तवः पुरेऽस्य वास्तव्यकुटुम्बितां ययुः ॥

SANA (HN)-04

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - II

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - IV

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks : 35

1. a) Answer any two of the following questions : $2 \times 12 \frac{1}{2} = 25$
- i) Who told the Rāma-story to Vālmīki ? How did Vālmīki develop his own work ? Elucidate the importance of Vālmīki's Rāmāyana for Sanskrit Kāvya works. $1 + 2 \frac{1}{2} + 9 = 12 \frac{1}{2}$
- ii) What do you mean by 'Fable' ? Discuss briefly the growth and development of Fable literature in Sanskrit. $2 \frac{1}{2} + 10 = 12 \frac{1}{2}$
- iii) Attempt an exhaustive note on Sanskrit Historical Kāvya.
- iv) What is Sanskrit Lyric Poetry ? Make a short survey of the lyric poetry in Sanskrit Literature. $2 \frac{1}{2} + 10 = 12 \frac{1}{2}$

SUB-B.A. (HN)-SANA-6061

[Turn over

- b) Write short notes on any *two* of the following : 2 × 5 = 10
- i) Harivamśa
  - ii) Mālavikāgnimitra
  - iii) Champukāvya
  - iv) Buddhacarita
  - v) Subandhu.

UNIT - II

Marks : 15

2. a) Answer any *one* of the following questions : 1 × 10 = 10
- i) Give an account of the history of Chhandahśāstra with special reference to the earliest available work on the subject.
  - ii) Trace the rich history of development of medical studies in ancient India.
- b) Write short note on any *one* of the following : 1 × 5 = 5
- i) Saṅgītadāmodara
  - ii) Varāhamihira
  - iii) Āryabhatta.
  - iv) Abhinaya darpana.

UNIT - III

Marks : 25

3. a) Who was Mahāśvetā ? By whom was she being seen ? Describe the different ways in which she was worshipping Lord Śiva. 2 + 1 + 7 = 10

OR

“वाणोच्छिष्टं जगत् सर्वम्” — Justify the comments with apt quotations from your text. 10

- b) Explain in simple Sanskrit with reference to the context any one of the following : 1 × 8 = 8

i) त्रयीमिव कलियुगधर्मध्वस्तशोकगृहीतवनवासाम्, आगामिकृतयुगबीजकलामिव प्रमदारूपेणावस्थिताम्, देहवतीमिव मुनिजनध्यानसम्पदम्, अमरगजवीथि-मिवाभ्रगङ्गाभ्यागमवेगपतिताम् ।

ii) द्यूतकलाकुशलामिव वशीकृताक्षहृदयाम्, महीमिव जलभृतदेहाम्, हिमसमयदिवसमुखलक्ष्मीमिव परिगृहीतभास्करातपाम्, आर्यामिव समुपात्तयतिगणोचितमात्राम् ।

- c) Translate into English or Bengali any one of the following : 1 × 7 = 7

i) ऐरावतदेहच्छविमिव गजाजिनावगुण्ठनोत्कण्ठितशितिकण्ठचिन्तितोपनताम्, पशुपति-दक्षिण-मुख-हासच्छविमिव वहिरागत्य कृतावस्थानाम्, शरीरिणिमिव रूद्रोद्धूलनभूतिम् आविर्भूताम् ।

ii) अतिधवलप्रभापरिगतदेहतया स्फटिकगृहगतामिव, दुग्धसलिलमगनामिव, विमलचीनांशुकान्तरितामिव, आदर्शतलसंक्रान्तामिव, शरदभ्रपटलतिरस्कृतामि-वापरिस्फुटविभाव्यमानावयवाम् ।

UNIT - IV

Marks : 25

4. a) Who was वसुरक्षित ? Whom did he give advice and why ? Summarise in your own words, the advice of वसुरक्षित as you have read in your text.

$$1\frac{1}{2} + 1 + 1\frac{1}{2} + 6 = 10$$

OR

Write a note on the merits and demerits of Dandin's literary style with apt quotations from your prescribed text. 10

- b) Explain any one of the following in simple Sanskrit : 1 × 8 = 8

i) आगमदीपदृष्टेन खल्वध्वना सुखेन वर्तते लोकयात्रा । दिव्यं हि चक्षुर्भूतभवद्भविष्यत्सु व्यवहित-विप्रकृष्टादिषु च विषयेषु शास्त्रं नामाप्रतिहतवृत्तिः ।

ii) चित्तज्ञानानुवर्तिनोऽनर्थ्या अपि प्रियाः स्युः । दक्षिणा अपि तद्भाववहिष्कृता द्वेष्या भवेयुः ।

- c) Translate any one of the following into Bengali or English : 1 × 7 = 7

i) सन्ति हि ते दन्तिनां दश सहस्राणि हयानां लक्षत्रयमनन्तं च पादातम् । अपि च पूर्णान्येव हेमरत्नैः कोशगृहाणि । सर्वश्रेष्ठ जीवलोकः समग्रमपि युगसहस्रं भुञ्जानो ते कोष्ठागाराणि रेचयिष्यति । किमिदमपर्याप्तं यदत्यार्जितायायासः क्रियते । जीवितं हि नाम जन्मवतां चतुः पञ्चाप्यहानि ।

ii) धूर्तो मित्रवर्मा दुहितरि सम्यक् प्रतिपत्त्या मातरं विश्वास्य तन्मुखेन प्रत्याकृष्य बालकं जिघांसति । तत्प्रतिगत्य कुशलमस्य मद्वातां च देव्यै रहो निवेद्य पुनः कुमारः शार्दूलभक्षित इति प्रकाशमाक्रोशनं कार्यम् ।